

quibus sigillum nostrum est appensum. Actum et datum Cracouie in conventionem generali feria quinta ante dominicam Palmarum proxima, anno ut supra [18 III 1540].

V. NOBILITAS TERRAE CUIAVIENSIS CIRCA LIBERAM DEMISSIONEM SCAPHARUM CONSERVATUR

Sigismundus etc. Significamus etc. Quia cum in praesenti generali conventu nuntii terrarum nostrarum articulos, quos ex usu et necessitate sua fore arbitrabantur coram nobis exhiberent, Cuiauiensis tum nuntii terrae inter ceteros articulos constitutionibus publicis moderni conventus hunc ipsum articulum describi et per nos illis concedi nobis supplicarunt, ut videlicet inscriptiones et resignationes bonorum quorumcunque coram iudicio et officio castrensi factae sint firmae et validae, ac robur perpetuae firmitatis obtineant absque quavis introductione in librum terrestrem quemadmodum in aliis terris praesertim vero in capitaneatu Maioris Poloniae observatur et ut in dicto iudicio castrensi causae exemptionum bonorum indicentur nulla exceptione attentata. Nos vero, qui commodo nostrorum subditorum deesse nollemus, supplicationibus illorum non gravatim annuentes in articulum praescriptum in terra Cuiauiensi firmiter perpetuoque servaturum consentientes ac de totius senatus nostri et aliarum terrarum nostrarum nuntiis voluntate et assensu, ita constituendum et sanciendum duximus, prout consentimus et constituimus hisce litteris nostris, ut ea omnia superius descripta in iudiciis castrensibus fiant gerantur et iudicentur quemadmodum in iudicio castrensi Posnaniensis fieri geri et iudicari ab antiquis temporibus solita sunt. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio litterarum. Datum Cracouie in conventionem generali feria sexta ante dominicam Palmarum anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo [19 III 1540], regni vero nostri anno trigesimo quarto.

VI. ^aCONSTITUTIO COMITIUM CRACOVENSIVM ANNI 1540 SUPER BONIS REGINAE BONAE ET FILIARUM REGIARUM^a

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, ^bmagnus dux Lithuaniae^b, nec non terrarum Cracouiae, Sandomiriae, ^cSyradae, Lanciciae, Cuiauiiae, Russiae, totius Prussiae, Masouiae, Culmensis, Elbigensis, Pomeraniae etc. dominus et heres^c. Universis et singulis, quorum interest, planum testatum^d facimus, quod cum intelligamus plurimum interesse regni huius nostri, ut ne qua fiat ab illo bonorum immobilium praesertim abalienatio, providendum quidem ei rei duximus, sed ita tamen, ut serenissimae quoque coniugis nostrae rationes in tuto essent collocatae. Cum itaque Maiestas eius contra quaedam oppida et villas in regno nostro hypotecae^e seu cuiusvis obligationis nomine obtineat et possideat, ne usu aliquando venire posset, ut haec ipsa a regni corpore divellantur, de consilio senatorum et consiliariorum regni nostri deque consensu nuntiorum terrestrium statuimus et decrevimus, ut praefecti castrorum maiestatis eius non sint nisi Poloni indigenae nobiles atque hi in ea provincia, ubi castrum est, possessionem habentes, qui ita se nobis et successori nostro iuramento obstringant, ut non teneantur nisi nobis et successori nostro regi pro tempore existenti post mortem, quae procul absit, serenissimae coniugis nostrae castris solis cedere, neque^f prius tamen cedent, quam si — quod absit — nos vel filius noster serenissimus rex Sigismundus Augustus nulla prole masculina successive relicta decesserit. Ita enim solutis realiter et cum effectum summis in praefatis castris ac bonis ad haec pertinentibus obligatis, sive per regem ^gsi exemendo^g esse possit, sive per nobiles, quibus redimendi et exemendi hac in re vigore statuti et constitutionis nostrae, quam de consilio senatorum et consiliariorum regni nostri deque consensu nuntiorum

^{a-a} W MK₂ występuje też tytuł: Litterae reginali maiestati super castra et bona quaedam concessae. ^{b-b} Brak w MK₂.

^{c-c} etc. MK₂. ^d testatumque MK₂. ^e W B. Czart.: hypotece. ^f debet MK₂. ^{g-g} Brak w MK₂.

terrestrium in comitiis Cracoviensibus, anno millesimo quadragesimo fecimus, dedimus et permisimus potestatem, filiabus nostris ex serenissima domina Bona regina, coniuge nostra charissima procreatis, ac eorum successoribus legitimis ipsi castrorum capitanei regi tunc temporis existenti, vel nobilibus qui pro redemptione bonorum summae pecuniarum reposuerint realiter^h et cum effectu reposuerint, cedere debent. Tamdiuⁱ autem praefati capitanei et ceteri bonorum Maiestati suae obligatorum praefecti in manibus suis castra, oppida et villas tenebunt, quamdiu praefatae summae filiabus nostris et earum successoribus seu quibusvis aliis personis iuxta obligationem et dispositionem serenissimae coniugis nostrae, si quam illi facere videbitur realiter repositae et persolutae non fuerint. Interim vero de proventibus dictorum bonorum filiabus nostris et earum successoribus aut aliis personis respondebunt. Neque tamen bona ipsa ab eis redimi poterunt priusquam in matrimonium elocatae fuerint. Post elocationem vero tenebitur quaelibet earum summam se concernentem accipere vel iuxta ordinationem Maiestatis suae, si quam, ut praemissum est, fecerit^j. Haec etsi ad verbum scripta^k sunt in constitutionibus nostris, quas anno praesente^l millesimo quingentesimo quadragesimo, in comitiis Cracoviensibus fecimus de consilio senatorum et consiliariorum regni nostri deque consensu nuntiorum terrestrium, tamen ut hanc ipsam constitutionem nostram ad manum semper habere posset serenissima coniunx nostra, hic quaque eam scribi fecimus ac quo maior fides habeatur, signum nostrum appendi^m iussimus manumque nostra subscripsimus. Datum Cracoviae, ⁿ-in conventionem generaliⁿ, sabbatho ante dominicam Palmarum proximo^o, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo [20 III 1540], regni^p nostri anno^q tricesimo quarto. Praesentibus^r reverendissimo et reverendis in Christo patribus Ioanne Lathalski, archiepiscopo Gneznensi, legato nato et primate, Petro de Gamrathis Cracoviensi, Lucca de Gorca Wladislaiensi, Sebastiano Braniczki Posnaniensi, Iacobo de Buczacz Plocensi, Samuele Maczieiowski Chelmensi et regni nostri vicecancellario, episcopis, nec non magnificis, venerabilibus et generosis Ioanne comite in Tharnow, castellano Cracoviensi, exercituum regni nostri imperatore ac Sandomiriensi, Stryensi et Lubaczouiensi capitaneo. Petro Kmitha comite in Wisnicze Cracouiensi, regni nostri marschalco ac Cracouiensi, Scepusiensi, Praemisliensi et Colensi capitaneo, Ianussio Lathalski Posnaniensi et capitaneo Iuniwladislaiensi, Ioanne de Thanczin Sandomiriensi, Petro de Sluzewo Calissiensis, Ioanne de Koszcielcz Iuniwladislaiensi, Petro de Dambrowicza Lublinensi, Stanislaw Odrowanz Podoliae, Felice Szrenski de Sokolowo Plocensi, Nicolao de Nisczicze Belzensi, Petro de Gorinino Masouiae palatinis, Andrea de Gorca Posnaniensi et Maioris Poloniae capitaneo generali, Nicolao Wolski Sandomiriensi, serenissimae coniugis nostrae curiae magistro, Ioanne Zaramba Calissiensis, Petro Opalenski Gneznensi, serenissimi filii nostri curiae magistro, Ioanne de Thanczin Woinicensi, curiae nostrae marschalco, Nicolao Iarand de Brudzewo Lanciciensi, Laurentio Miskowski Sandecensi, Ioanne de Mielecz Wislicensi, Bernardo Maczieiowski Lublinensi, Spitcone de Tharnow Radomiensi, regni nostri thesaurario, Georgio Lathalski Landensi, Stanislaw a Lasko Praementensi, Nicolao Opporowski Vielunensi, Petro Kopitowski Warssouiensi castellanis, Paulo de Wolia, regni nostri cancellario et Gostinensi capitaneo, Ioanne Sbanksi decano Cracouiensi, Ioanne Dziaduski Wladislaviensi secretariis nostris, Martino Sborowski pocillatore regni nostri, Ioanne Gamrath capitaneo Rauensi, Marciano Chelmski vexillifero Cracouiensi, Nicolao Thassiczki iudice Cracouiensi, Vincentio Wieruski et Valentino Debienski terrae Cracoviensis, Nicolao Splawski, Ioanne Iwienski succamerario Calissiensis, Ioanne Gostinski, Georgio Conarski, Andrea Ridzinski, Stephano Grodzienski vexillifero Calissiensis, Venceslaw Zaremba Posnaniensis et Calissiensis terrarum, Petro Sborowski castellano Malogostensi, Ioanne Goluchowski subiudice Sandomiriensi, Martino Skothniczki, Nicolao Nossilowski, Petro Krsczonowski terrae Sandomiriensis, Ioanne Glowaczki iudice Syradiensis terrae Syradiensis, Floriano Komorowski subpincerna terrae Lanciciensis, Nicolao Syerakowski iudice, Buza subiudice terrae Cuiauae, Nicolao Leszniowski iudice Leopoliensi, Stanislaw Pelka, Ioanne

^h realiterque B. Czart. ⁱ Quamdiu MK2. ^j Na tym kończy się tekst: De bonis regalis maiestatis, zawarty w konstytucjach zbiorczych, por. wyżej na tymże sejmie, akt I. ^k prope scripta MK2. ^l Brak w MK2. ^m apponi MK2. ⁿ- Brak w MK2. ^o Brak w MK2. ^p regni vero MK2. ^q Brak w MK2. ^r Odtąd aż do końca brak w MK2.

Richcziczki, Mathia Radeczki subiudice Camenecensi, Stanislaio Rasko terrarum Russiae et Podoliae, Petro Marczinowski, Petro Goldacz terrae Belzensis, Andrea Lassotha succamerario Lublinensi, Stanislaio Dzik terrae Lublinensis, Hieronimo Trdzienski terrae Rauensis, Georgio Jezowski, Nicolao Boglowski terrarum Masouiae nuntiis, et aliis quamplurimis dignitariis, officialibus et terrarum nuntiis sincere nobis et fidelibus dilectis. Datum per manus praefati reverendi in Christo patris, domini Samuelis Maczieiowski, episcopi Chelmensis et Regni Poloniae vicecancellarii, sincere nobis dilecti. Sigismundus rex [subscripsit].

VII. LITTERAE REGIAE DE IUDICIIS CELEBRANDIS

Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masouiaeque etc. dominus et heres. Magnifico Andreae a Gorca castellano Posnaniensi et capitaneo Maioris Poloniae generali, sincere nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Magnifice, sincere nobis dilecte! Inter alias reipublicae actiones in praesenti conventu generali habitas, postularunt a nobis debita cum instantia nuntii terrarum Posnaniensis et Calissiensis palatinatum totius nobilitatis, ut illos in usu et veteri observatione iudiciorum castrensium observaremus. Agregeremus, quod quia anno praeterito in comitiis regni Cracouiae habitis ad nonnullorum postulationem nonnihil contra veterem et receptam consuetudinem immutatum esset atque constitutum, videlicet, ut ad tribunal officii castrensis Posnaniensis nullus ex districtibus palatinatus Calissiensis evocaretur, sed ex Posnaniensi palatinatu duntaxat Posnaniam, ex Calissiensi similiter, non habita loci distantia ad Calissiensem tribunalem deberet quisque vocari et iudicio sisti, nude in eo se non mediocriter gravatos esse referebant, si ex Gnesnensi, Pisdrensi et Kczinensi districtibus Calissiam citari et iudicio stare cogerentur. Cum illis tribunal officii castrensis Posnaniensis et usitatum esset et multo in minore distantia, quam tribunal Calissiensis adiaceat. Nos itaque volentes receptam consuetudinem tueri et obviare difficultatibus subditorum nostrorum, de consilio et assensu universi ordinis consiliariorum et nuntiorum terrestrium, ut praesenti conventu nobiscum congregatorum, statuimus et decrevimus, ut posteaquam in utroque palatinatu Posnaniensi videlicet et Calissiensi sit unus generalis capitaneus, cuius auctoritati sicut nulla alia in re ita nec in iurisdictionis administratione derogari volumus; ut deinceps ad tribunal castri Posnaniensis non solum Posnaniensis et castrensis sed Gnesnensis, Pisdrensis et Kczinensis districtibus, tanquam illi tribunali viciniore, iuxta veterem iudiciorum morem deinceps attineant, et istic ad officium sive iudicium castrense, pro quibuscunque causis vel articulis iudicio et officio castrensi attinentes, citati ac evocati parere et in iure respondere teneantur, sine quavis exceptione fori declinatoria, quae praetextu evocationis de districtu in iustitia diffugium obtendebatur, quam in hac parte locum habere nullatenus volumus ad tribunal vero castri Calissiensis ex Calissiensi, Coniensi districtibus sibi vicinis etiam iuxta veterem morem citati. Coram iudicio et officio illo castrensi Calissiensi pro quibuscunque similiter causis vel articulis, iudicio et officio castrensi spectantes, respondere deinceps non praetextendo evocationem de districtu debeant atque teneantur. Quod vero praesentem constitutionem regni contextum aliarum regni constitutionum inscribi non fecimus, consulto id a nobis et ex consiliariorum nostrorum sententia, factum est nempe, quod praesens decretum de iudiciis castrensibus ad hoc duos tantum palatinatus Posnaniensem videlicet et Calissiensem pertineat. Quare mandamus tuae sinceritati, ut praesentem constitutionem regni in locis ad id solitis praeconis voce publicari faciat, ut ad universorum notitiam pervenire possit. Harum quibus sigillum nostrum est appensum, testimonio ligatum. Datum Cracouiae, feria secunda proxima post dominicam Ramis Palmarum, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo, regni vero nostri anno trigesimo quarto [22 III 1540]. Ad mandatum Regiae Maiestatis proprium.